

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Çevre ve Şehircilik Bakanı Murat KURUM tarafından Anayasa'nın 98'inci ve İçtüzüğü'nün 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak yanıtlanmasını arz ederim.

Murat ÇEPNİ

İzmir Milletvekili

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO)'nın 2018 yılında yayınladığı raporda; iklim değişikliğinden, denizlerde bırakılmış balıkçılık araçlarından kaynaklanan hafriyattan, mikroplastiklerin sebep olduğu kirlilikten ve aşırı avlanma gibi pek çok nedenden dolayı denizlerdeki balık türlerinin %30'undan fazlasının tamamen tükenmekte olduğunu açıklamıştır. Yanlış uygulamalar nedeniyle deniz balıklarının hızla azalması sonucu, dünya ülkeleri entansif balık yetiştiriciliğine yönelmiş, kültür balıkçılığı için kurulan balık çiftliklerinin sayısı hızla artmıştır. Kültür balıkçılığı, okyanus, deniz ve göllerde; gıda veya diğer amaçlar için sucul canlıların özel olarak yetiştirilmesidir. Balık üretimi faaliyetlerinde kapalı sistem üretim ve açık sistem üretim tekniği kullanılmaktadır. Göllerde ve açık denizlerde yapılan kültür balıkçılığı, biyolojik kirlilik, organik kirlilik, kimyasal kirlilik, habitat değişikliği, gıda güvenliği ve halk sağlığı tehlikeleri oluşturmakta ve çevre için önemli riskler barındırmaktadır.

Açık sistemle yapılan üretimde, işletme ve üretim aşamasında, kapalı sistemlerde ise sistemin kurulması, işletilmesi ve kapatılması esnasında çevresel zararlar oluşmaktadır. Kültür balıkçılığında havuzlar, kanallar, akvaryum, kafesler ve çitler kullanılan yapılardır. Çevresel zararlara neden olan kirleticiler, balık dışkıları, kimyasallar (insektisitler ve kalite artırıcı maddeler), ilaçlar, virüsler, bakteriler ve balık yemleridir. Kirleticiler genellikle çiftlik etrafındaki çevreyi etkilemekte kalmamakta, daha uzak mesafelere de etki edebilmektedir. Balık çiftliklerinin inşaat aşamasında, kazı ve hafriyat işlerinde kullanılan kamyonlar ve deniz taşıtları hava kirliliğine ve gürültüye neden olmaktadır. Havuzların suyla doldurulması sırasında yeraltı suyu seviyesinde alçalma meydana gelmektedir. Süzme işleminden geçen sular, tortulanmış toprak, benzin ve yağ suları kirletebilmektedir. Bu nedenle denizlerde ve göllerde flora ve fauna olumsuz olarak etkilenmektedir. Gereğinden fazla yemleme ve balık dışkıları en önemli organik atık kaynaklarıdır. Atıklar suda fosfor ve nitrojen gibi maddeler açığa çıkarmakta bu da alg büyümesini hızlandırarak ortamı toksik hale getirebilmektedir.

33891

Derinlerdeki oksijen azalması biyolojik faaliyetlerin ve kimyasal reaksiyonların hızını etkilemekte, ağır metal ve sülfür gibi maddeleri açığa çıkartmaktadır. Fazla miktardaki yemler yüzeye çıkarak yağ tabakası oluşturmaktadır. Türkiye'de kültür balıkçılığının en çok yapıldığı alan Ege bölgesi özellikle Muğla ve İzmir illeri ve Karadeniz Bölgesidir. Son yıllarda Mersin kıyı bölgelerine yüzlerce balık çiftliği ruhsatları verilerek, Doğu Akdeniz havzası kirletilmektedir. Devlet tarafından bu tesislere teşvik verilmesi ile sayıları giderek artmaktadır. TÜİK verilerine göre Türkiye'nin kültür balığı üretimi, son 10 yılda 315 bin tonu geçmiştir. Balık çiftliklerin kurulmasıyla ilgili olarak ÇED (Çevresel Etki Değerlendirme) raporları alınmamaktadır. Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliğine göre, kültür balıkçılığı projelerinde, 1.000 ton/yıl ve üzeri üretim olanlardan ÇED kararı istenmektedir. Balık çiftlikleri yıllar içerisinde ÇED kararı dışında kalacak büyüklükte alanlarını giderek genişletmektedir. Bu tesislerin denetimleri de etkin yapılmamaktadır. Tesislerin kurulu olduğu alanda halk ve demokratik kitle örgütleri yıllardır bu çiftliklerin ÇED gerekli değildir kararına ve neden oldukları çevre kirliliği ve kokuya karşı mücadele vermek zorunda kalmaktadır. ÇED konusunda yapılan usulsüzlüklere ilişkin mahkeme kararları da mevcuttur.

Bu bağlamda;

- 1- Türkiye'nin taraf olduğu Ramsar Sözleşmesi, Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi, Avrupa'nın Yaban Hayatı ve Doğal Yaşama Ortamlarının Korunması Sözleşmesi ve Paris Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşmelerine aykırı olarak faaliyet gösteren ve sayıları her geçen gün artan balık çiftliklerinin su varlıklarına, çevreye, kültürel ve doğal korunacak alanlara, biyoçeşitliliğe verdiği zararların tespit edilmesi üzerine Bakanlığınızın bir çalışması var mıdır?
- 2- Balık çiftliklerinin su varlıklarına, çevreye, kültürel ve doğal korunacak alanlara, biyoçeşitliliğe verdiği zararlara ilişkin Bakanlığınız ne gibi çözümler üretmektedir?
- 3- Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliğine göre, kültür balıkçılığı projelerinde, 1.000 ton/yıl altı olanlardan ÇED kararı istenmemesinin gerekçesi nedir? Balık çiftliklerinin tamamı için ÇED kararı istenmesine ilişkin yasal düzenlemeyi yapacak mısınız?
- 4- ÇED raporlarının bilimsel temelli olarak hazırlanmasına ilişkin rapor hazırlayan ifirmaların denetimi yapılmakta mıdır? Aynı firmalar tarafından aynı ÇED raporunun farklı alandaki çiftlikler için sunulduğu iddialarına ilişkin Bakanlığınızın açıklaması var mıdır?

53891

5- Bodrum, Milas, Didim, Karaburun, Seferihisar başta olmak üzere birçok turizm ilçesinde kurulan balık çiftlikleri tesislerinin deniz kirliliği yarattığı, kötü koku yaydığı ve su ekosistemini yok ettiği gerekçeleriyle yöre halkının verdiği hukuksal mücadeleye Bakanlığınız taraf olacak mıdır?

6- Balık çiftlikleriyle ilgili kazanılmış davalarda, mahkeme tarafından verilmiş hükümlerin uygulanması Bakanlığınız tarafından denetlenmekte midir?

7- Balık çiftliklerinin faaliyetleri ne şekilde, hangi sıklıkla denetlenmektedir?

8- Türkiye genelinde, hangi şehirde kaç balık çiftliği faaliyet yürütmektedir?

9- Balık çiftliklerinin mevcut deniz balıklarında sayısının azaltılması, geleneksel balıkçılığın yok olması üzerine etkileri konusunda Tarım ve Orman Bakanlığı ile işbirliğiniz var mıdır?

10- Balık çiftliklerinde yetişen su canlılarının insan sağlığına olumsuz etkileri konusunda Sağlık Bakanlığı ile işbirliğiniz var mıdır?